СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 39. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 17. лютого, 1926.

VOL. XXXIV. No. 39. Jersey City, N. J., Wednesday, February 17.1926. THREE CENTS

Уряд жадає гроший на депортацію безправних імігрантів.

ВАШИНГТОН, 15. лютого. — В додатку до кождорічної суми 5 міліонів долярів, які конгрес визначує департаментови праці на веденне іміграційного бюра, іміграційні урядники зажадали сього року додатково ще одного міліона долярів на покритте коштів, получених з депортованнем (відсиланнем домів) безправних імігрантів.

Після зізнань іміграційних урядників перед іміграційним комітетом палати послів в Америці є тепер сотки тисяч імігрантів, які не мають права тут бути та які повинніб бути як найскорше депортовані. Після подання одного урядника, є сих імігрантів в Америці 250,000, після другого аж 1 міліон 300,000. Кошта депортовання 250,000 імігрантів виносилиби яких 25 міліонів долярів. Не депортовано їх досі задля браку фондів.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПАЛАТ КОНГРЕСУ В СПРАВІ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНА.

ВАШИНГТОН, 15. лютого. — Представники сенату та палати послів почали вже вести наради над вирівнанням ріжниць податковвх ухвал, які перейшли в обох палатах. Конференція заповідається бурлива, бо представники палати послів відкидають поправки, які в урядовім проекті зробив сенат.

НІМЕЧЧИНУ ЗНОВА ЗАСУДЖЕНО НА 5 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ.

ВАШИНГТОН, 15. лютого. — Спільна німецько-американська комісія жалоб, яка має вирішити про претенсії американських горожан супроти Німеччини, виникаючі зі світової війни, признала нині знова відшкодованне американським горожанам у 191 случаях на загальну суму 5 міліонів 397 тисяч долярів.

Досі ся комісія засудила вже Німеччину на 131 міліонів долярів.

СЕНАТ ЗА ПЕРЕСУНЕННЄМ ПОЧАТКУ КОНҐРЕСОВОЇ СЕСІЇ.

ВАШИНГТОН, 15. лютого. — В обох палатах конґресу почалися заходи за зміною американської конституції в тому напрямку, щоби конґрес та президент Злучених Держав починали своє урядованне з початком січня, слідуючого по виборах президента, а не аж з початком марта. Сенат уже ухвалив відповідну резолюцію.

КУШНІРСЬКИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК, 16. лютого. — Страйк яких 12,000 кушнірських робітників у 2,000 кушнірських робітнях сього міста починається сьогодня о 10. годині рано. Страйк приспішив локавт підприємців, які не хотіли признати робітникам 44-тижневого сезону та безробітного фонду.

ПРОДАНО КНИЖКУ ЗА 106,000 ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК, 15. лютого. — В відомій малярській ґалерії Андерсона відбулася нині ліцитація („авкція") одного примірника біблії, друкованої першим друкарем світа Ґутенберґом, певно десь коло року 1452. Ліцитація тревала всего 5 мінут; книжку купив місцевий книгар Др. А. Розенбах за ціну 106,000 долярів.

Властитель думає перепродати книжку зі зиском. Подібних примірників біблії Ґутенберга є нині в світі всего 45.

НЮЙОРСЬКА ПОЛІЦІЯ СКРІПЛЮЄ ПРОГИБІЦІЙНИЙ ПОХІД.

НЮ ЙОРК, 15. лютого. — Начальник поліції видав до полісменів приказ помагати всіма силами прогибіційним урядникам при виконуванню прогибіційного закона. Цікаво, що приказ межи иншим наказує полісменам арештувати людий, нарушуючих прогибіцію, не вижидаючи на „варант" (судовий дозвіл на арешт).

АНҐЛІЙСЬКИЙ ҐРАФ УТІК ПЕРЕД АРЕШТОВАННЄМ.

ВАШИНГТОН, 15 лютого. — Іміграційний уряд постановив видати приказ арештовання анґлійського ґрафа Крейвена, про любовні зносини з котрим розкрила американським іміграційним урядникам його бувша любка, ґрафиня Каткарт. Коли однак іміграційні урядники заявилися в мешканню ґрафа, щоби його арештувати та відставити на Алис Айленд для депортаційного слідства, його в дома не застали, а в кілька годин опісля прийшла з Монтреалю вістка, що там до одного готелю заїхав ґраф Крейвен.

Тимчасом справа набрала в Америці ще більшого розголосу, бо в неї вмішався вже й конґрес. Др. Ковпленд, сенатор з Ню Йорку, критикував іміграційних урядників за їх поведення в справі пані Каткарт. Сі уваги викликали довшу дискусію. Другі сенатори нападали на уряд за його поступованне супроти мексиканських імігрантів.

ЗАКИДАЮТЬ ОБМАНЬСТВА ПРИ ЗГОРТАННЮ СНІГУ.

НЮ ЙОРК, 15. лютого. — Нюйорський мейор дістав донесенне, що міський уряд чищення вулиць, який тепер видає міліони долярів на чищення вулиць зі снігу, виплачує грубі суми гроший за роботу, якої нігде не зроблено. Мейор зарядив слідство проти обжалованих міських робітників.

КАТЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ОДЕСІ.

З 1. січня 1926 р. відкрито в Одесі катедру історії української культури. На чолі катедри став проф. Слабченко. До складу ввійдуть одеські професори Музичка, Лазурський, Загорський і Варнеке.

„НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ВІСНИК".

Технічна секція наукового Т-ва при Українській Академії Наук в Києві видає щомісячний журнал „Науково Технічний Вісник". Мета журналу: освітлювати проблеми сучасної техніки, а з окрема техніки промислу, знайомити читачів зі здобутками світової технічної науки. У журналі беруть участь наукові робітники Академії Наук, технічних інститутів, науково-дослідних катедр, високих шкіл, цілий ряд видатніх інжинірів і технічних робітників трестів, а також визначні закордонні вчені й інжиніри. Журнал виходить у Харкові (Держвидав України). Є це одинокий технічний журнал, що виходить в українській мові.

ДОЛЯ СІЛЬСЬКОГО ПАРУБКА В МІСТІ.

Молодий сільський нуждар, сирота, що крім сильних рук, не мав нічого більше, пішов пішки до „столиці", щоби найти працю. У Львові поліцай затримав його на вулиці і спитав, чи має документи. Петрусь уперше в житті чув це слово. Його посадили в холодну на тиждень. У товаристві великоміського шумовиння втратив останню свитину та чоботи, які здерли з нього „товариші". Вийшовши звідти майже голим, перейшов в опіку „вул. Яховича", звідки мають його відставити „шупасом" до рідного села, під Ходоровом. Хлопець пізнав місто, просидівши в арешті між злодіями. Не дізнався тільки тайни, за яку його арештували: в який спосіб бідні, неграмотні люде мають робити заходи, щоби одержати документи. Видавалось би, що коли влада домагається від таких бідаків паперів тотожности, то повинна би... Шкода й казати!

СВЯТКУВАННЯ ПАМЯТИ ДЕКАБРИСТІВ У КИЇВІ.

В Києві відсвяткували століття повстання декабристів дня 10. січня 1926 р. тобто в день початку повстання чернигівського полку. Дня 9. січня відбулося врочисте засідання Академії Наук, присвячене роковинам повстання. В усіх робітничих клюбах відбулися з тої нагоди вечірки-концерти. Дня 10. січня відкрито також виставку памяток, що відносяться до повстання. В усіх вищих школах відбулися святочні прелекції. Київську Садову вулицю перезвали вулицею Декабристів. При ній находиться будинок, в якому радили декабристи перед повстанням. У Василькові, де стояв чернигівський полк, назвали одну вулицю теж вул. Декабристів. Село Ілинці недалеко Києва буде зватися „Пестелеве".

КАРА ЗА БРЕХНЮ ТА НЕПОСЛУХ.

З Питсбурґа пишуть нам:

14-літний Омелян Шпікула, член молодечого від. 53 У. Н. Союза, помимо остережень родичів, щоб не ішов на улицю в неділю, дня 31. січня, бо хідники були дуже покриті ледом, він таки не послухав і пійшов, кажучи, що він пійде до галі в сусідстві на „шов".

Але замісць іти на „шов", він пійшов з товаришем, щось 5 блоків від дому, санкуватись на дуже горбасту улицю тай так нещасливо спустився, що заїхав до зелізного стовпа на хіднику.

Добрі люди занесли його зімлілого до хати в сусідстві, де завізваний лікар казав його завезти до дому родичів, та звелів йому пролежати спокійно в ліжку цілий місяць, а може і більше, бо має небезпечне стрясенне мозку і досить поважні покалічення тіла.

От вам, нечемні діточки, добра наука.

ФАБРИКА ДВОЗОЛОТІВОК У ЛЬВОВІ.

На Клепарові якийсь Гучевський і Іжиковський заложили собі фабрику двозолотівок із цини, у формі папіросниці, виложеної ґіпсом, з проводами для усунення воздуха підчас виливання розпаленої цини. Іжиковський признався, що денно робив лише 10 штук двозолотівок і то з нужди, бо був безробітний. За фальшиві гроші купував харчі. Поліція арештувала Гучевського, Іжиковського і Марію Панчук, з якою жив цей останній.

СВОБОДА СЛОВА В ПОЛЬЩІ.

У грудні минулого року було 32 конфіскат польських часописів і 57 українських. Коли зважити ріжницю між численністю польської преси і української, яка має тільки один денник, стане ясною пропорція між засудами меча Дамокля, що в виді цензорського олівця висить невпинно над нашою пресою, а тільки десь колись зупиниться над польською.

СНІГ ПІСЛЯ СТОЛІТТЯ.

Цьогорічний сніг, який хоче надолужити свої довги за минулий рік, упав навіть там, де сто літ його не бачили, в Еспанії, місті Валенсія. Упав не раз, а падав поволі на протязі десять днів, так, що управа міста і робітники, які вперше мали до діла з цим ніжним матеріялом, мали чимало труднощів, щоби прочистити з нього вулиці.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ РАЙОН.

Високопільський район Криворіжської округи з переважаючою більшістю населення (70 відс.) рішено виділити з Криворіжчини та прилучити його до херсонської округи по перетворенню його в чисто німецький район, то значить по введенню усього урядування німецькою мовою та по обсаді усіх урядів представниками німецької більшости.

ЛАГІДНА ЗИМА.

Деяка змінність температури цьогорічної зими каже метеорольоґам згадувати ті скоки, які найбільше бентежили дотеперішніх дослідників. Звістки про лагідну зиму, яка є найтривкіше записана в людській памяти, йдуть у зад аж до шестого століття. В січні 582 р. квітла деревина. Дуже теплим був рік 1172, а й 1287 у південній Німеччині все квітло. Це саме повторилось два роки пізнійше: Різдво подобало на травень. В 1202 р. тільки два зимові дні були зимні. Щойно в XV. в. повторилось це тепло пять разів. Від цього часу кожне століття має кілька теплих зим. У XIX. в. були такими роки 1806 і 1811.

ВБИТИХ ЕЛЕКТРИКОЮ МОЖНА ВІДРАТУВАТИ.

Професор париського університету Арсонваль мав відчит про шкідні впливи електричної струї на людське тіло. Він каже, що смерть наслідком електричної струї є, так сказати, неможлива, або що смерть наступає значно пізнійше. Понайбільше вбитих електрикою можна без сумніву вратувати, колиб узятися до того енерґічно. Треба би відратовувати щонайменше дві години.

МІСТО ДЛЯ СТУДЕНТІВ УСЬОГО СВІТА.

Париж є містом, де не віднині студіює найбільше чужинців. Одначе гігієнічні умовини студентських помешкань є дуже кепські. З тої причини виринула ідея вибудувати цілу низку академічних домів за містом, де чужинці-студенти могли би найти свобідне поміщення. Найважнійше в цім пляні це те, що ті мешкання будуть безплатні. Уряд Швайцарії, Бельгії та Канади вже почав будувати в Парижі своїм коштом доми для своїх студентів на просторі призначенім для цього французьким урядом. Париський університет і инші високі школи беруть живу участь у будові такого студентського міста.

КАЛМУКИ СТАЮТЬ ХЛІБОРОБАМИ.

Кочуючий нарід Калмуків — як повідомляють московські часописи — рішив покинути мандрівне життя і осісти на землі, щоби її обробляти. Московський Земельний банк призначив на здійснення цих похвальних намірів 375,000 карбованців, які Калмуки мають зужити на обрібку землі. За ці гроші основують 2,000 господарств.

РІДКИЙ ПАМЯТНИК СТАРОВИНИ.

В азійськім музею російської Академії Наук поставили тепер нову цінну знахідку. Це є камінь на два метри висоти, зі старомонгольським написом з доби Джінґісхана. На цьому камені виписані заслуги сестрінка великого завойовника, Ісунко. Напис зроблений в 1225 р. Є це один з нечисленних памятників з старомонгольської доби і єдиний напис у монгольській мові з цього часу.

Тайна умова про злуку Австрії з Німеччиною.

БЕРЛІН, 15. лютого. — З Польщі повідомляють, що там одержано відомости, що бувший премієр Австрії, а теперішній провідник сильної австрійської християнсько-суспільної партії, о. Гнат Зайпель, підписав з німецьким правительством тайну умову про злуку Австрії з Німеччиною.

ПРО ПЛЯН ЗМІНИ В ЛІЗІ НАРОДІВ.

ЛОНДОН, 15. лютого. — Тутешня преса заявляє, що Анґлія не згодиться на плян Франції, аби до Ліґи Народів принято ще Польщу, Еспанію і Бразилію яко буцімто противагу новому членови Ради, Німеччині.

СЕКРЕТАР ЛІҐИ НАРОДІВ У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 15. лютого. — Сюди приїхав генеральний секретар Ліґи Народів, сер Ерик Драммонд на переговори з німецьким міністром закордонних справ дром Шреземаном у справі вступлення Німеччини до Ліґи.

ШВАЙЦАРІЯ УСТУПЧИВА.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 15. лютого. — В тутешніх поінформованих кругах запевнюють, що Швайцарія готова дати сатисфакцію Росії ізза убиття большевицького амбасадора Воровського в 1923 році, висловом жалю і признанєм платні його дочці, але під умовою, що і Росія дасть відшкодованне швайцарським горожанам, яким забрано майно в Росії.

РОСІЯ ЗРИВАЄ ІЗ ШВАЙЦАРІЄЮ.

ЖЕНЕВА, 15. лютого. — Російське советське правительство зірвало переговори із Швайцарією у справі вирівнання взаїмних ріжниць і заявило, що не візьме участи в розоружній конференції, якщо вона буде на території Швайцарії.

Аліянти хотіли-б скликати у Франції, або загалом в котрійнебудь західно-европейській державі, одначе на се не погоджуються другі держави.

ФРАНЦІЯ МАЄ НОВУ ВІЙНУ.

ПАРИЖ, 15. лютого. — Кромі війни в Мароку і в Сирії Франція має ще третю війну в Індо-Хіні, в Азії, де зачало бунтуватись проти Франції населенне краю і збирати зоружені ватаги.

Франція збирається вислати туди військо.

ГАЛИЦЬКІ ХРУНІ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА, 13. лютого. — Сьогодня приїхала сюди делеґація нової „української партії", яку зорганізував др. Северин Данилович у Станиславові, щоби представитись польському урядови.

АРЕШТУЮТЬ ШПИГУНІВ.

ВАРШАВА, 15. лютого. — Польська поліція арештувала 50 німецьких шпіонів, котрі збирали відомости про польську армію.

БУДЖЕТ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 15. лютого. — Польському соймови предложено буджет Польщі на сей рік, який виносить 1,600,000,000 злотих у приходах, а 1,730,000,000 у розходах.

ТРОЦЬКИЙ ПРОТИ АМЕРИКИ.

МОСКВА, 15. лютого. — Леон Троцький знову виголосив промову проти Злучених Держав.

Він представив Европу яко безпомічну сиротину, що плаче на руїнах. До сеї руїни помогла довести Европу Америка, казав він, а тепер ще Европа платить їй проценти.

Троцький продовжав, що Америка тепер диктатором Европи, та що вона при помочі своїх позичок править Европою.

Америка, кінчив він, помогла зробити руїну в Европі; помогла натворити нових границь, а тепер позичає їй гроший на нові зоруження, які можуть довести до війни, але теж відібрати Америці верховладу над Европою.

ТЕСТАМЕНТ ПОК. ЦІСАРЯ ФРАНЦА ЙОСИФА.

ВІДЕНЬ, 15. лютого. — Тут оголошено сьогодня тестамент покійного австрійського цісаря Франца Йосифа І. Тестамент написаний в 1901 році.

Обчислюють, що цісар мав майна около 150,000,000 в грошах і вартісних паперах, а кромі того мав великі земельні посілости і 28 замків по ріжних краях Австро-Угорщини. З того він призначив 60,000,000 корон яко постійний фонд для удержання роду Габсбурґів.

В тестаменті навіть передбачено упадок пануючої династії Габсбурґів, тільки не предвиджено розпаду Австро-Угорщини.

А тимчасом по розпаді Австро-Угорщини наслідні держави (кромі Угорщини) сконфіскували добра Габсбурґів, а гроші і цінні папери обезцінились і цілий тестамент тепер не представляє майже жадної вартости.

ФОНД ДЛЯ РОЗВЕДЕНИХ ЖІНОК.

МОСКВА, 11. лютого. — Совєтська посолка в Норвеґії Олександра Коллонтай подала проект до нового совєтського подружого закона, в якому радить, щоби створено фонд для розведених жінок. До сього фонду, каже Коллонтай, повинні платити всі мущини, а держава повинна платити розведеним жінкам і їх дітям на удержанне.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОБІДА ЗОРҐАНІЗОВАНОСТИ

Страйк майнерів твердого вугля, який можна вважати покінченим з днем 12. лютого, має в собі цілий ряд повчаючих сторін.

Хоча се був найдовший страйк у сьому промислі, бо замирення наступило 165-ого дня після роспочаття страйку, мимо сього страйк відбувався незвичайно спокійно. Досить з того, що півшеста місяця не було справді ні одного страйкарського заворушення, ні одної бійки, і, здається, ні одного арешту. Безпосередною причиною сего незвичайного спокою було те, що властителі навіть не пробували ломати страйку при помочи скебів.

Се однак лишень безпосередна основа спокою. Основною причиною було щось другого, бо властителі не орґанізували скебів на ломанне страйку тому, бо вони знали, що супроти сильної зорґанізованости страйкуючих робітників скеби нічого не зроблять. Значить, заслуга за спокій у вуглевім промислі належиться не властителям, але майнерам, а то їх орґанізації.

Лишень сій орґанізованости робітників твердого вугля можуть вони завдячити, що нова угода з властителями, хоча вона певно не є повною побідою майнерів, всеж таки має для майнерів стільки корисних сторін.

Сю саму зорґанізованість, зрозуміннє ваги орґанізації та видержання при орґанізації до кінця, треба доглянути теж у відношенню страйкуючих майнерів твердого вугля в відношенню до запомогової орґанізації. На початку страйку наша ґазета кілька разів закликала сама, і давала місце членам на заклики до майнерів, щоби вони не покидали запомогової орґанізації через страйк, але видержували при ній до крайного. Сі заклики певно не малиби такого гарного наслідку, якби серед страйкуючих майнерів не було вже глубоко вкоріненого переконання про вагу орґанізації. Гарним наслідком треба назвати те, що мимо тяжких переживань страйкуючих майнерів від орґанізації відступило розмірно мало членів. Сим захованнем страйкуючі майнери показали свою горожанську зрілість. Коли вони видержали при орґанізації мимо своєї біди, то вони затвердили терпіннями свою вірність до орґанізації та показали, що добре розуміють, на скільки їх особисте добро залежить від стійности й цілости громади. Страйк був пробним каменем їх горожанської свідомости. Страйкуючі майнери здали свій іспит горожанської свідомости з великим успіхом.

ДВІ ІМІҐРАЦІЇ

Іміґраційні урядники підчеркують поважні зміни, які від часу війни зайшли в характері іміґрації до Злучених Держав, а які можуть мати велике значінне для дальшого розвою країни.

Як виказує урядова статистика, до війни серед іміґрантів до Америки переважали робітники й селяни. Були се люди, які мали досвід у рільництві або промислі; переважно люди без висшого образовання; в значній мірі неписьменні; майже всі люди, які не знали анґлійської мови; люди, які приїзджали сюди з наміром побути тут якийсь час, попрацювати тяжко, заробити гроша та вернути до старого краю. Инча справа, що з тими людьми сталося богато такого, що вони самі не сподівалися. Вони навчилися чужої мови, попадали в промисли, ремесла й заняття, про які вони не мали найменчого поняття. Богато з них полюбило край, поамериканщилося, закинуло думку вертати до рідного краю.

На місце сих людий від часу війни стали в Америку приїзджати зовсім інакші люди. Величезне число серед них становлять люди образовані, які не лишень мають висші школи, але й мають інтеліґентське званне, як лікарюванне, адвокатуру, акторство, інжинерство, тощо. Се люди, які звичайно мають початки анґлійської мови. Се люди, які покинули старий край на все, бо там не могли приноровитися до поовенних умов. Вони приїзджають до Америки, щоби тут зажити на все, щоби стати Американцями.

Рівночасно з тим нові іміґранти звичайно гірше приноровлені до нових умов. Уже через те одно, що вони приїхали сюди з своїми спеціяльними вишколеннями й професіями, робить їх менче здібними до прожитку, як простих чорноробочих, які не бояться ніякої праці. Вони всі просто відзначаються страхом перед фізичною працею, і сей страх їх заганяє тисячами в деякі заняття, які їм виглядають не зовсім фізичною працею; так приміром втікачі з російської шляхти наповнили по береги нічні каварні по великих містах Америки. Богато з них зі страху перед фізичною працею попадає на службу, що правда умову, але проти своїх переконань.

Через се американські громадяни сумніваються, чи ся нова іміґрація принесе Америці тільки добра, що принесла перша іміґрація. Хоча вона висше вишколена, краще приготована умово до нових умов, мимо сього сі нові умови в перші початки життя в Америці насувають її тільки трудностий, що серед боротьби з трудностями зломиться богато характерів та американському громадянству принесе лишень шкоду.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЗІНОВЄВ ЗАХИТАНИЙ

Найновіщі відомости доносять, що Зіновєв перепав при виборах до президії Петроградської Комуністичної Партії, до якої ввійшли всі його противники як Сталін, Калінін, Риков і другі. Ця подія набирає особлившого значіння з двох причин.

Ленінградська Комуністична Партія, яка гуртує в своїх рядах найвизначнійших большевицьких провідників має великий, коли не рішаючий вплив на цілу Російську Комуністичну Партію, а тим самим і на Політбюро, а з ним на цілу політику С. С. Р. Р. Коли з президії партії усунено Зіновєва, значить позбавлено його впливу, значіння і попертя. Це не могло статися припадково, бож Зіновєв це голова Третого Інтернаціоналу, властивий трубадур світової революції, людина передова, яка надавала тон цілій політиці С. С. Р. Р.

Усуненнє Зіновєва свідчить тільки про те, що ті загострення, які виринули на чотирнайцятім зїзді всесоюзної комуністичної партії (давна російська комуністична партія), не замовкли та що боротьба, яка там виринула між Зіновєвом, Каменевом та вдовою по Леніні з одної сторони, а Сталіном, Бухаріном, Риковом і т. д. з другої, продовжається далі. А прямує вона до цілковитого знищення т. зв. опозиції в партії, себто в першу чергу до усунення Зіновєва від влади. Вже тепер можна предбачити, що Зіновєва стріне та сама доля, яка стрінула за опозицію Троцького. Зіновєв піде на зелену пашу. Не знати тільки, як довго вдержиться він ще на становищу голови Третого Інтернаціоналу. Та мабуть і тут його дні почислені. Коли не уступить добровільно, вишлють його певно силою на лікування, або щось подібне.

Зіновєв така визначна фіґура, що годі пройти мимоходом над тим, що з ним діється. Бо не о особу тут ходить, а о ті факти, які криються за нею. І ті факти треба пояснити, бо вони торкаються і українського народа, оскільки він змушений носити большевицьке ярмо.

Зіновєв представляє себе як послідовного леніниста. Як такий проголошує він далі світову революцію та підміновує в тій ціли то Европу то Азію, а як голова Третого Інтернаціоналу має у всім вільну руку. Чічерін не може дати собі з ним ради, бо що він дипльоматично узискає, тратить через Зіновєва.

Зіновєв виступає як найбільш рішуче ще й проти введеної совітами нової економічної політики „НЕП", яка створила нову совітську буржуазію, піднесла кулака, а нищить незаможних, на яких Ленін будував всю свою силу.

Як рабін талмуду так держиться Зіновєв своєї соціялістичної азбуки. І чи не стає дивним, що того правовірного усувають тепер від влади. І то усувають самі большевики, такі як Сталін, Бухарін, і Риков. Як се розуміти?

Не без того, щоби в тій боротьбі большевицьких світочів не було й особистого підкладу. Зіновєв показався надто хапчивим на владу. А що міг через те стати небезпечним для других, підтято йому в сам час ноги. Подібно як передше Троцькому.

Та при тім не треба одначе забувати на другу справу, яка має глибший підклад, а саме на ріжницю думок, що до економічної політики совітів.

Большевики не можуть вже далі замикати очей і не бачити того, що соціялізація народнього господарства, так, як вона була проповідувана, провалилася. Всеж таки вони не відступають від теорії і продовжують соціялізацію в иншій формі через „НЕП". В практиці мусіли вони змінити свою політику супроти села, бож весь їх добробут залежить в першу чергу від економічно сильного села. Нема економічного уздоровлення совітів, коли село не стане економічно сильним і здоровим, коли не буде в силі збувати і купувати. А село знищене. І то знищене в першій мірі самими большевиками, які його розкололи і поділили на незаможників і куркулів. Землю нарід має та що з того, коли нема її чим обробляти. Не обробляє пограблений куркул ні незаможник. Тому люде дуже часто вирікаються землі, або віддають її заможнійшим в аренду, а самі ідуть до міст на роботу. Показалося в практиці, що большевицька політика супроти села хибна, що вона може бути і катастрофальна для держави, яка якраз опирається на селі. Одно село може дати продукт на вивіз, а тим самим дати можність добуття заграничного капіталу, а зглядно машин, рільничих знарядів і т. п.

Незаможник мав підперти большевиків, а коли він завів, большевики як люде практичні звернулися до куркула і середняка. Його тепер попирають і за його помічю думають піднести сільське господарство і промисловість по містах.

Що це небезпечний експеримент, який може навіть причинитися до упадку большевизму взагалі, це очивидне. Та большевики аж надто реальні люде, щоби цего не бачили. Коли вони були змушені попустити, то певно тільки з біди. Вони певні, що без того провалилиб ся ще скорше. Такі побоювання є і у Зіновєва, тому так твердо обстоює він давну політику. Та він тепер без голосу. Може хиба приглядатися тому, чи часами і Сталін не перерахується на залицянках до села. Бо й це готове наступити, а тоді буде мати Зіновєв нагоду ще раз виринути. Коби тільки не було запізно. Для него самого і других...

НАШ ОБОВЯЗОК.

Ще в справі підписки акцій Земельного Банку.

Львівське Діло пише:

Коли перед чотирма місяцями зявилася відозва Господарського Комітету в справі підписки акцій Земельного Банку, були всі дані сподіватися, що громадянство стихійно відгукнеться на цей зазив. Зайвим було би якось підкреслювати значіння банку, особливо тепер після ухвалення тзв. земельної реформи, в часі, коли десятки й сотки панських маєтків можуть опинитися в руках селянства, якщо тільки буде фінансова установа, яка зможе кожної хвилі прийти з допомогою селянству.

Були дані сподіватися тим більше, що над нашим єдиним банком заваготів зловіщий польський закон про доповнення акційного капіталу до кінця 1925 р. Та — на жаль — наші сподівання не здійснилися. Правда, після заходів з боку львівських громадянських чинників засновано в краю спеціяльні повітові комітети пропаганди, правда й те, що деякі з них розвинули живу діяльність, одначе відгомін в краю був розмірно слабий, а успіх невеликий.

Дещо живіщий відгомін найшла відозва Гром. Комітету і наші — постійні пригадки серед заточенців в корінній Польщі і серед еміґрантів на Прикарпатській Руси. Також американське „Обєднання" видало в тій справі спеціяльну відозву, якої помірковано успішні наслідки допершa тепер можна наглядно бачити. Словом, до підписки приступили сотні з дрібними квотами (звичайно по одній або по дві акції), тоді як справа доповнення акційного капіталу Земельного Банку вимагала, щоби в ній взяли участь тисячі. Поруч тих, що сповнили свій громадський обовязок, ще більше таких, які зовсім не відгукнулися на відозву Громадянського Комітету. До цеї другої катеґорії належать ріжні люди: звичайні обивателі, які думають, що вони є звільнені від громадянських обовязків, що вони є під тим оглядом „упривілеєні", люди, які є того погляду, що ті обовязки тяжать на їх сусідах, а не на них, які вірять, що в творенні твердих основ під всенародню установу без них „обійдеться" і ті, як і відмовляються від участи в підписці з „принціпових" причин. Мовляв, вони не хотять причинятися до утвердження капіталістичної установи, а одночасно забувають, що живуть в капіталістичному устрою, що щоденно підчиняються його вимогам, що кожної хвилі ломлять свої вирозумовані чи колись їм підсунені „принціпи". До тієї катеґорії належать теж люди вбогі, які серед нинішнього лихоліття, серед безнастанної боротьби за кусень хліба справді не є в спромозі реально відповісти на зазив до підписки.

Вкінці до цеї другої катеґорії можна ще зарахувати й людий односторонних, однооких, які могли би взяти участь у підписці, але для них є важніщі справи з тих ділянок, на яких вони самі працюють або якими безпосередньо цікавляться. Такі люди попадають в спекулятивно-неґативну софістерію і заявляють: „Якщо до доповнення капіталу Зем. Банку недоставатиме 25 зол., то я підпишу одну акцію". Ясно, що так односторонно і навіть легкодушно не слід ставити справи. Головним двигуном всіх справ під теперішню пору є економіка. Вона впливає на політику в найширшому розумінні того слова. Від здорового а щонайменше виносимого економічного життя нації залежить і її культура, і її фінанси, і її політична спроможність. Тому коли йде про уґрунтування нашої фінансової інституції, яка в першу чергу має служити інтересам основоположника нашої нації, інтересам селянства, то нікому не слід відтягатися від обовязку підписки акцій хоч би він як найдалі стояв від „крамарських" справ.

Відсутність всіх свідомих і спроможних членів нашої нації в підписці акцій Зем. Банку дала той наслідок, що в дні 1. січня 1926 (як того вимагав закон) не наступило вимагане доповнення основного капіталу банку. Покищо рятує положення та обставина, що досі не надійшов з міністерства фінансів офіціяльний дозвіл на субскрипцію. Тим самим підписка акцій продовжується автоматично і буде закінчена (додатно або відемно) в дні, який буде означений в офіційному дозволі. До того часу мусимо напружити всі сили, щоби за всяку ціну доповнити основний капітал Зем. Банку. Тому провінціональні комітети не повинні припинювати своєї праці, тільки зі здвоєною енерґією вести її далі, втягаючи до підписки як найширші кола, тому всі, які дотепер занедбали сповнити свій обовязок, повинні негайно найтися в реєстрі субскрибентів. І то негайно, як найскорше, бо тепер акція мусить бути ведена без означення речинця і кожної хвилі може нас заскочити офіційний дозвіл, який покладе край субскрипції, а прецінь від її вислідів залежить бути або не бути Зем. Банкові.

В змаганні перетворити Зем. Банк на всенародню установу та дати спромогу й найбільш незаможним взяти участь у підписці — управа Банку згодиться на сплату субскрибованих акцій навіть дрібними місячними ратами.

Тепер справді для нікого нема вже перепон, нема причин для відмови участи в підписці, а тому й ніхто не може й не сміє заслонюватися неспроможністю сповнити свій громадянський обовязок.

ДОПИСІ.

ВЕСТ ПУЛМЕН, ІЛЛ.

Для Просвіти.

Дня 25. січня, 1926, зібрались українські жінки у Вест Пулмен, Ілл., в домі п. Татіяни Парійчук в день її імянин. При веселій товариській забаві не забуто про рідний край. Зібрано $9.00 дару Просвіті у Львові, які вислано до Львова. Зложили: по $1.00: А. Грабінська, А. Бутовська, К. Руда, К. Шемердяк, Т. Янсевич, М. Карплюк, Е. Парійчук; по 50 ц.: Т. Парійчук, М. Креденс, А. Олещук, Е. Грабінська.

Тут хочу зазначити, що се мала горстка Українок, але зате більше у них працюючих, котрі не жалують ні труду ні гроша, а чимбудь хочуть стати в допомогу рідному краєви.

Тов. Просвіта було і є найбільшою гарматою проти ворога, який там розсівся, тож наші Українки рішили ту малу збірку дати Просвіті, длятого, що многі розуміють, яку працю мозольну веде Просвіта серед нашого поневоленого народу, про який ніколи забути не маємо права.

Україно, краю рідний,
Як Тебе забути,
Як з думки мені не сходиш
Й одної мінути.

Рідний краю, ти в неволі,
Україно бідна,
У тортурах і кайданах
Жиєш, Ненько рідна.

К. Шемердяк.

ҐОРГЕМ, Н. ДАК.

Як колядували наші фармери.

Сьогорічну різдвяну коляду переведено з рамени укр. грек. кат. парохії в Ґоргем, а принесла вона $100, які вже вислано до Обєднання в Филаделфії з призначеннєм на допомогу Рідній Школі в краю.

Честь нашим фармерам, що так ревно попирають кожду потребу. За короткий час переслали вони вже грубі сотки долярів до краю і не відказуються далі від жертв. Старий край має в наших фармерах вірних своїх синів і ревних оборонців рідної землі.

С. С. ПІТСБУРҐ, ПА.

З листопадового свята на інвалідів.

Братство св. Володимира відсвяткувало спільно з бр. св. Михаїла день 1. падолиста в церкві св. Івана Хрестителя і при тім торжестві не забуто і за наших героїв. Гром. М. Дудяк і Михайло Юрків пішли між членів і зібрали $25 на допомогу нашим інвалідам.

Зібрану суму вислано до краю через Обєднаннє.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Сьогорічна щедрівка.

Наша громада не устала і тим роком позаду других, а старалася по своїм силам принести старому краєви такий різдвяний дар, на який нас стати. На Щедрий Вечір пішли щедрувати Михайло Білецький, Юрко Малговський і Максим Паращак та зібрали $63.35, які віділсано до Обєднання з таким призначеннєм: $50 Рідна Школа, а /13 інваліди. Жертвували: по $2: Данило Йосик, Юрко Савіцький, Василь Хас, Юрко Малговський, Максим Паращак; по $1: Василь Загвоцький, Михайло Барна, Андрій Лимич, Василь Яртимик, Андрій Тиликів, Йосафат Ганусич, Ваврик Запорожний, Петро Кішпан, Михайло Карпович, Ілік Віхоть, Михайло Білецький, Павло Данило, Василь Гонтарик, Іван Морикін, Томаш Матійчук, Іван Стирановський, Яким Ільків, Михайло Брус, Йосиф Кумоньска, Стефан Рачук, Іван Божик, Максим Каспряк, Олекса Запорожний, Василь Підгайний, Юрко Чайка, Стефан Газин, Михайло Ячмінський, Марія Підгурська, Михайло Юркевич, Андрій Леськів, Ілія Зарудний, Іван Солодва, Михайло Паламар, Василь Могильський Андрій Навроцький, Лука Копчук, Павло Поврозьник, Яцко Хрунівський, Михайло Ґреґориш, Ілько Мадрига, Андрей Сисак, Адам Кубарич, Іван Мандзій, а Теодор Присташ 60 цнт.; по 50 цнт.: Данько Коростинський, Василь Козак, Анна Лимич, Гр. Яртимик, Тена Черняк, Іван Демко, Іван Когут, Юрко Морикін, Марія Намлинська, Николай Фериняк, П. Пахомський, Николай Дармопук, Василь Ґетманюк, Ксеня Федорчак, Рафаїл Остапчук, Николай Карб, Василь Гавриш, Теодор Данилюк; по 25 цнт.: Петро Морикін, Іван Паланіца, Анна Крупа. Разом заколядовано $63.35.

ДЕ ПІДДУБНИЙ БУДЕ БОРОТИСЯ.

БЕЙОН, Н. ДЖ. Іван Піддубний буде боротися в пятницю, 19. лютого на Джеферсон Авдіторіюм, 35 Іст 23 ул. Бейон, Н. Дж.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Іван Піддубний буде боротися зі славним італійським шампіоном Ренато Ґардіні в понеділок 22. лютого в Великій Арморі Гал, на 34 ул. і 4 Аве.

СТУДЕНТСТВО НА УКРАЇНІ.

На 190 школах вищого типу („ВУЗИ"), що істнують на Україні є тепер записаних 57 тисяч студентів. З них 60 відсотків є членами професійних союзів і 11 відсотків членами комітетів незаможних селян. Ці цифри доказують, що найбільше студентів рекрутується з робітничих сфер, по них йдуть селянські сини, а щойно по них инші. Тепер істнує на Україні 12 т. зв. окружних бюр пролетарського студентства і 57 студентських товариств при поодиноких інститутах. Всі студентські товариства і бюра входять до складу т. зв. Центрального Бюра Українського Пролетарського Студентства. Заходами Центр. Бюра вдалося виєднати в уряду України 19 тис. стипендій для студентів і крім того ще 1.200 стипенд. від усяких господарських установ. Число стипендій і їх висота (пересічно 21 карбованців місячно) не вистарчаючі. В студентських будинках проживає 30 відс. усього студентства, при чім для одного студента випадало заледви один квадратовий сяжень площі. Під кінець січня назначено Всеукраїнський зїзд пролетарського студентства, на якому будуть подані всі подробиці про стан студентства та про перспективи роботи в студентських організаціях України.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Подяка.

Отсим складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за дар, який я одержав 9. лютого 1926, за працю в часі Ювилейної кампанії.

Певна річ, що кождому належиться заплата за щиру працю. Ви, панове урядники працюйте надалі так уміло, а певно, що праця не згине між людьми даремно; сонце засвітить колись, вдячно про нас люди згадають. Нумож до праці спішім усе і всюди!

Мих. Довгий,
предс. відділу 370 тов. Любов.

ЗАСУД РЕДАКТОРА.

Варшавський окружний суд засудив редактора „Річипоспо̆литої" Ясінського на місяць вязниці за статтю проти бувшого премієра В. Ґрабського „Нелеґальне перетворення кредитів у Польськім Банку". У статті найшли злочин фальшівництва та злої волі.

ДЕ Є МУЖІ?

Лондонська міська рада зладила за минулий рік статистику населення. З цього списку виходить, що в Лондоні є 877.298 замужних жінок, а тільки 865,300 жонатих мужів. Тепер батьки міста і справоздавці часописів ломлять собі голову, питаючись, де є 12,000 мужів?

БУДЖЕТ ПОЛЬЩІ НА 1926 Р.

Ухвалений на останньому засіданні ради міністрів проект скарбового закону на 1926 р. представляється так:

Державні видатки Польщі передбачено на суму 1 міліярда 593 міл. 277 тис. 12 зол. На покриття цієї суми преліміновано в буджеті на 1926 р.: а) доходи з публичних даний 787 міл. 950 тис. зол., б) инші адмін. доходи 199 міл. 917.344 зол., в) доходи з державних підприємств 60,501.638, зол., г) доходи з державних монополів 454,510.050 зол., г) надвишка з реорганізації державних підприємств 100 міл. Разом усі доходи преліміновано на суму 1,602,879.032 зол.

Постановлено, що всякі державні видатки можуть іти тільки на цілі, означені в буджетовому прелімінарі і в межах кредитів, усталених у статтях держ. буджету. (Поживемо — побачимо! — Прим. Ред.). Міністер скарбу обовязаний обмежувати висоту кредитів, приміняючи ощадність особливо в реформах адміністрації. На всякий спосіб загальна сума видатків не сміє перейти преліміно̆ваної суми доходів (1,602,-879.032 зол.). Давати кредити, необняті буджетом, може міністр скарбу тільки після затвердження його внеску законодатним шляхом і то під умовою, що одночасно буде отворене нове, вистарчаюче джерело покриття.

Окремі части приходів і розходів представляються так: 1) адміністрація: президент держави; приходи 227 тис. зол., розходи 1,507.098 зол., сойм і сенат: приходи 52.225 зол., розходи 7,998.500 зол., 3) державна контроля: приходи 99.200 зол., розходи 3,855.240 зол., 4) президія ради міністрів: приходи 19.101 зол., розходи 2,183.165 зол., 5) мін-во закорд. справ: приходи 8,955.-000 зол., розходи 29,460.438 зол. 6) мін-во військових справ: приходи 11,360.989 зол., розходи 560,500.000 зол., 7 мін-во внутр. справ: приходи 12,404.-380 зол., розходи 178.072.539 зол., 8) мін-во скарбу: приходи 846,947.855 зол., розходи 83,-023.234 зол., 9) мін-во судівництва: приходи 35,461.990 зол., розходи 83 міл. зол., 10) мін-во промислу і торговлі: приходи 4,028.289 зол., розходи 17,363.-925 зол., 11) мін-во залізниць: приходи 195.350 зол., розходи 3,041.400 зол., 12) м-во рільництва: прих. 10,962.876 зл., розходи 32,249.756 зол., 13) мін-во освіти: приходи 7,492.230 зол., розходи 270 мін. зол., 14) мін-во публ. робіт: приходи 18,267.-308 зол., розходи 57,593.195 зол., 15) мін-во праці й суспільної опіки: приходи 892.946 зол., розходи 77,629.475 зол., 16) мін-во земельних реформ: приходи 6,736.555 зол., розходи 29.831.055 зол., 17) інвалідські ренти й заосмотрення: приходи 28,720.050 зол., розходи 169,812.437 зол., 18) державні довги: приходи ніякі, розходи 107 міл. 533.658 зол. — Державні підприємства: 19) Польська Тел. Аґенція: приходи ніякі, розходи 120.000 зол., 20) державні друкарні: тільки приходи 77.653 зол., 21) „Монітор Польскі": тільки приходи 348.524 зол., 22) пошта й телеґраф: тільки приходи 21,169.636 зол., 23) гірничі, гутничі і промислові підприємства: тільки приходи 581.287 зол., 24) радіотелеґраф: тільки розходи 897.966 зол., 25) польські державні льоси: доходи 38 міл. 024.538 зол. Монополі (тільки приходи): сахарина 50.000 зол., тютюн 200 міл. зол., спірт 211 міл. зол., сірники 5 міл. зол., сіль 31,887.-400 зол., державна льотерія 6,572.650 зол.

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ.

НА СВІТАННІ ВОЛІ.

Оповідання з визвольних сербських змагань.

(2)

— Ой, так, так, панотченьку, — притакували люде — тяжка кара впала на нас і з нашої ж таки вини...

А панотець говорив дальше:

— Та чиж скінчилося на цьому?! Що сьогодні рая? Він мусить бісурмена слухати й шанувати його, ніякого оружя не вільно носити йому.

А Юрко додав:

— Чиж це не сором, чи не ганьба для нас, що мусимо, коли в дорозі зустрінемо Турка, злазити з воза, чи з коня й стати на боці та з покорою ждати аж Турок переїде.

А инший вмішався:

Навіть приказують нам, який одяг маємо носити! Тільки чорний завій або чорну баранячу шапку вільно носити й чоботи чорні, інакших ні.

А панотець Атанасій:

— Раділи наші люде, що їх до війська не беруть. Та що з цього, що не беруть, але харчі тягнуть від нас, забірають худобу, змушують возити за військом воєнні припаси й прибори, ставити мости, направляти або перекопувати дороги, копати окопи, вали сипати.

— Так, так! — говорили люде. — А женуть під наглядом, держать нераз цілими місяцями, виставляють на ворожий огонь. І так Серб, хоч і не служить у війську, тратить худобу й коні тай сам часто гине...

— Кажете, не даємо війська! — закликав Юрко. — Як не даємо? Даємо. А яничари цеж хто, як не наші діти. І то ще страшніше: поривають дрібних дітей наших і виховують на бісурмен, ворогів власного народу! І кілько то разів бувало, що рідний син, яничар убивав батька або неньку.

— Тай дівчат, що найкращих забірають нам у свої бісурменські гареми — додав ще хтось.

— Так воно: хлопців мусимо крити перед Турками, коли вони ще малі, а дівчат коли доростуть — сказав Петро Вукіч.

— Така наша доля — зітхнув старий дідусь. — Коли Бог і святий Сава, заступник наш у небі, не поможуть нам, то пропадемо.

На це сказав о. Атанасій:

— Бог і св. Сава помагають тільки цим, хто не закладає рук безрадно, а береться до діла з любовю й посвятою для народу. Самими мольбами й плачем, ніхто нішо не здобув і ми не здобудемо. Тим тільки гнівимо Всевишнього.

Оттак говорили люде на хрестинах у Петра Вукіча. Говорили свобідно й безпечно, бо були самі свої. Пізно в ніч розходилися й розїздилися гості. Останні вийшли о. Атанасій та Юрко.

Вони дорогою довго говорили зі собою про щось...

II.

Велике діло почалося...

У важких думках вернув Юрко до своєї хати в Тополі. У хаті застав Ібрагіма. Цей Турок, хоч бісурмен, був йому на диво щирим побратимом. Вони здавна, ще з хлопячих літ так оба були заприязнилися, що присягли собі побратимство, цеб то по сербському звичаєві присягли собі помагати один одному в кожній пригоді.

От і тепер, тільки Юрко з ним привітався, Ібрагім став говорити йому:

— Слухай, побратиме Юрку, я прийшов остерегти тебе.

— Як це?!

— На тебе лагодять засідку, хочуть тебе вбити.

— Як?! Хто?!

— Наша влада! Тиж знаєш, тепер наш султан замирив із Австрією та Росією й вони погодилися, щоб Сербія належала назад до Великої Порти. Правда, під умовою, що оповістять прощення всім, хто служив у „фрайкурах", або в якийнебудь спосіб виступав проти великого падишаха. І справді оповіщено прощення, та заразом рішилася наша влада збутися всіх людей, що мають у Сербів поважання й значіння. Шукають на них ріжних причіпок, видумують провини й за щонебудь карають смертю. Вони радіб і тебе, Юрку, позбутися, бо знають, що ти маєш великий вплив на народ. А що ти обережний і нішо не можуть тобі закинути, то рішили погубити тебе підступом.

— Як саме?

— Найняли розбишак і вони мають засістися на тебе, коли ти йтимеш до Крагуєвача. Уряд умисне завізве тебе туди, буцім то в якійсь важній справі. По дорозі мають напасти на тебе наймлені розбишаки та вбити.

— Еге, таке воно? — сказав Юрко. — Щож ти радиш мені робити?

— Щож? До Крагуєвача мусиш поїхати, та знаєш, що? Ти не їдь своїми кіньми, а їдь зі мною. Я тебе сховаю в возі й завезу до Крагуєвача. Мене не чіпатимуть.

— Гаразд, побратиме, хай буде по твойому! — згодився Юрко.

Так і зробили. Засідка не вдалася. Та Турки не дали за вигране. Наготовили другу засідку. Однак знову вірний побратим остеріг Юрка. І в друге Юрко виратувався. Та небезпека не минула. Юрко таки був сіллю в оці яничарам, що мали владу в сербському пашалику. Бо Юрко не був звичайна собі людина. Вже тоді ходили про нього леґенди.

Був він сином хліборобів Петронія й Маріци, що жили в селі Вишевці під Крагуєвачем. Були вони вбогі та тихі, слухняні. Та не такий удався їм найстарший син. Уже його народини, як оповідали, були незвичайні. Тоді саме ночував у Петронія якийсь Турок. Як тільки почув він крик новонародженої дитини, вискочив із постелі й почав утікати з усіх сил. На дворі була глуха ніч. Нараз на небі з півдня на північ появилася ясність та освітила всю околицю. Пересунулася й зникла. Турок вернув у хату й довідався, що Маріца повила сина. Тоді оповів свій сон. Снилося йому, що на нього напав лютий лев і хопив його в пащу. Це збудило його. Пробудився в страху й у страху почув плач дитини. І цей плач видався йому риком льва. І на пів сонний він утік.

— Знаєш? — сказав він Петронієві — цей мій сон і ця ясність на небі, це ворожба для твойого сина. Із нього буде великий чоловік. Він буде панувати.

І ріс Юрко на жвавого та кріпкого хлопця. І мабуть тому, щоби він не впав у вічі Туркам та щоби вони не хопили його в яничари, батьки кинули Вишевці, що лежали на отвертому місці й переселилися з ним у село під горами, що звалося Тополя. Не багаті були Юркові батьки й Юрко, коли тільки підріс, пішов на службу наперед до своїх, а потім до Турка, якогось бея. На службі прискладав собі трохи гроша й оженився та осів при батьках. Батько його плекав завжди бжоли й удержував семю з продажі меду. Юрко мав нахил до торговлі, а саме до торговлі безрогами. Плекання безрог не коштувало нішо, а платили за них добре на Угорщині за Дунаєм. Та був це товар заборонений. Турки, що таксамо, як і Жиди вважають гріхом їсти вепровину, карали гостро цих, хто плекав або торгував безрогами. Та люде вміли укривати їх перед Турками. Тайком плекали безрог та крадькома торгували ними. Узявся за це й Юрко. І був би може й на все остав торговцем безрог, колиб не війна, що про неї ми вже згадували. Тоді багато Сербів перейшло ріку Саву й утекло на Угорщину. Перейшла туди й Юркова семя. Почув Юрко, що Австрія збірає сербських добровольців, чи то пак „фрайкурів", укрив семю в безпечному місці, а сам записався в добровольці.

(Дальше буде).

ПОДЯКИ

(З Медісон, Ілл.).

Отсим складаю сердечну подяку Українському Народному Союзови за уділеннє мені допомоги в сумі $50 з причини слабости. Сє один з многих доказів, що У. Н. Союз є добрим Самарянином, котрий помагає всім тим, котрі помочі потребують. Длятого не повинно бути ні одного Українця в Америці, котрий не належав би до У. Н. Союза.

Ілько Костецький,
член 197 відділу У. Н. Союза.

Складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за виплаченнє мені допомоги в сумі $100 з причини страти ока підчас випадку з автомобілем.

Ся поміч стала мені у великій пригоді вчасі мого горя.

Кличу до Вас, браття і сестри, котрі ще не вписались до організації У. Н. Союза: Спішіться і ставайте ще нині в ряди нашого батька У. Н. Союза. Се організація, котра найславнійша і найстарша тут в Америці і виплачує кождому з осібна запомогу в рівній пайці.

Олекса Онуфрейчук,
член бр. св. Георгія, від. 239 У. Н. С. в Филаделфії, Па.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Вільна Україна, від. 176, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7.30 вечер в суботу, дня 20. лютого, в гали Укр. Гор. Клюбу, 103 S. Main. Проситься всіх членів, щоби явились на означений час і довгуючі члени щоби постарались вирівнати свої вкладки. — Н. Дутчак, предс.; Р. Рубльовський, секр.

ВІЛЯМСТАВН, Н. ДЖ. Подається до відома членам Бр. св. Ґеорґія, від. 307, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 21. лютого с. р. в гали церковній на Сісил, о год. 12. в полудне. Проситься всіх членів зійтися на час, бо є важні справи до полагодження. Пригадується членам, що увійшла в життє важна ухвала: хто з членів не заплатить своєї вкладки на мітинґу, рішучо буде суспендований. — Вас. Слободян, предс.; Петро Веклюк, кас.; Ів. Витязь, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Тов. ім. Ів. Франка, від. 83, що мітинґ відбудеться дня 21-го лютого о годині другій попол. в домі Тов. Горожан, 847 N. Franklin St. Проситься всіх членів на час зійтись, бо є важні справи до рішення. — Р. Караїм, предс.; Р. Карбівник, секр.; І. Савчин, кас.

РАЧЕСТЕР, Н. И. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячний мітинґ відбудеся в неділю, дня 21-го лютого, точно о годині 2-ій пополудни. Проситься членів явитись на означений час. Неявившийся член на час заплатить кару після ухвали. Також пригадується довгуючим членам, щоби прийшли і вирівняли свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Пригадується, що тепер в місяцю лютім принимається нових членів до У. Н. Союза і до братства без вступного, тож най кождий член возьме собі за обовязок і приведе нового кандидата. Пригадується членам, котрі мають в У. Н. Союзі, щоби вирівнали вкладки за діти, бо інакше діти будуть виключені зі Союза. — Михайло Бінашевський, предс.; Василь Скробач мол., кас.; Андрій Іванів, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Тов. ім. Т. Шевченка, від. 42, що місячний мітинґ відбудесь в неділю, дня 21. лютого, о год. 2-ій пополудни під ч. 237 Hope Ave. Проситься всіх членів прибути на мітинґ та вирівнати свої залеглости. — В. Лелет, голова; О. Свитак, писар.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітинґ відбудеся в трету неділю по першім, то є 21. лютого, в церковній гали, 430 — 7th St. Мітинґи нашого братства відбуваються все в четверту неділю по першім, але сей місяць короткий то буде запізно мені посилати розмет, бо четверта неділя припадає останного дня. Повідомляєсь, що будемо принимати нових членів без вступного до Бр. і до У. Н. Союза. — І. Макута, предс.; М. Камінський, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє своїх членів, що на рік 1926 вибрано новий уряд як слідує: Василь Ґонтарчик, предс.; Петро Ющик, заст.; Андрій Боньчак, секретар; Іван Пелих, заст.; Антін Боньчак, кас.; Іван Боньчак, заст.; Михайло Рудик і М. Косінський, контрольори; Іван Бівас і Мих. Клепчик, дозорці хорих; Антін Вашчик і А. Кіт, дверники що фани; Фринк Шиманський, провідник. На сім мітинґу перейшла ухвала, що член котрий не заплатить своєї вкладки що місяця, буде суспендований. Член котрий не явиться на похорони, підлягає карі 5 долярів а урядник 8 долярів. Кождий член повинен мати адресу секретаря, яка є: Andro Bonczak, P. O. Box 336, Minersville, Pa. Мітинґи будуть відбуватися в першу неділю в місяци в гали церковній. — В. Ґонтарчик, предс.; Андрій Бончак, секр.; Антін Бончак, кас.

УКРАЇНІЗАЦІЯ.

З нагоди речинця для її закінчення.

Львівське Діло пише:

Дивоглядно, а для чужинця то й парадоксально звучить цей оклепаний у нас термін „українізація" України. Невже Україну треба українізувати? На потіху ворогам мусимо ствердити, що Україна не потребує „українізації". За те необхідна українізація для тієї бюрократії, що витворилася на Україні завдяки цілим десяткам літ давної асиміляційної політики царських урядів. Не вже і для всієї бюрократії необхідна була саме українізація? Якщо розуміти під українізацією виключно вживання української мови в письмі та слові, то так. Як жеж надати українізації дещо ширшого і глибшого змісту, то не конче.

Безберечно, що велика частина бувшої царської бюрократії була російського (московського) походження, але значна її більшість вербувалася з місцевого укр. населення. Торкається це в першій мірі тисячів тих сірих, звичайненьких собі, Богу духа винних, писарів, рахівників і инших канцелярійних автоматів, що ніколи нічого спільного не мали з російським народом, ні з його культурою, що його не знали, що мали вправді українську душу, українську психіку, але поверховно дизнувши дещо з російської культури, засліплені величю царської імперії, вважали себе „русскими" і мали собі навіть за честь належати до складу старої бюрократії. Ось тих усіх т. зв. „Малоросів" треба було не українізувати, а відросійщити. Тим процесом відросійщування української бюрократії займався і уряд Центральної Ради і уряд гетьмана і накінець Директорії.

Важка це була справа відросійщувати саме ту категорію малоінтелігентної, плиткої а кн попри те незвичайно зарозумілої та по назадницьки настроєної бюрократичної маси. Всі вищі бюрократичні становища були звичайно обсаджені Москалями або й українськими національними ренегатами, що — знаючи навіть українську мову, негували все українське та вважали себе „русскими". Це були так звані бюрократичні „верхушки". Вони мали і більшу освіту і широкі горизонти, але для них була ближчою особиста вигода, був ближчим „Союз русского народа" ніж українська національна, тоді т. зв. „сепаратистична" робота. Вони відмежовували себе від „мазепинства", бо воно було небезпечне перш за все для їхньої карієри, для їхнього галапасного і вигідного життя. І саме ті „верхушки" були все найбільшою перепоною у процесі т. зв. українізації. Вони надавали тон у її поборюванню саботуванню, вони й потягали за собою більшість тієї сірої низчої бюрократичної братії. Національна українська влада вела з ними звязяту боротьбу. У відповідь за те, вони її поборювали, як могли.

Прийшла радянська влада і застала ті самі відносини і той самий уклад сил серед давньої бюрократії. Давні „верхушки" стали тепер „спецами". Початково нова влада не звертала належньої уваги на „українізацію", бо для неї, на перший погляд, було байдужне, яка буде зовнішня поволока радянської державности на Україні. Для неї найважніщою справою було перероблення національної української душі в інтернаціональну, знищення усяких національних цінностей та заміна їх „пролетарськими". Одначе скоро комуністи прийшли до голови по розум та зрозуміли, що до душ народу можна підійти тільки при допомозі його рідних засобів, між якими перше місце займала його рідна мова. При допомозі рідної мови та ріної пісні, рідної приповідки, чи жарту можна зачіпити почування простої людини, можна дібратися до її душі та серця і тоді щойно їх переробляти, опановувати, нищити все старе та насаджувати нове.

Звідси то й пішла ославлена українізація України. Теперішня українізація не доказує, що комуністам залежить дуже на українській культурі, не свідчить, що вони стали національними патріотами (що було би абсурдом зі становища комунізму), але навпаки доказує, що переводячи т. зв. формальну, зовнішню українізацію, вони тим самим уступають на єдино доцільний шлях, що веде до душі народу. І тому то тепер привязують на Україні таку велику вагу до знання української мови в урядах, школі, громадських установах, а навіть у партії. І тому насильно українізують усю свою державну і партійну бюрократію. Нема сумніву, що для кожного Українця, селянина чи робітника, стає якоюсь ближчою, та більше зрозімілою всяка ідея, всяка нова думка, як що про неї він дізнається та її почує в своїй рідній мові. Тим самим менше упередження та більше довіря почує він і до комунізму, що йде до нього в рідній українській поволочці.

Отже з тих мотивів формальна українізація не Україні, а радянського і партійного апарату на Україні посувається вперед, що більше: вона доходить до свого формального завершення. Та не зважаючи на те, що проводять її тепер на Україні з чисто утилітарних понук, вона все таки йде пиняво. Вонаж відбувається вже кілька літ.

Про її закінчення видавав Раднарком України вже кілька розпорядків. Останнім речинцем був день 1. січня 1926 р. Той речинець минув, але українізація все одно не закінчилася. Хто її не виконав? Перш за все „специ", отже ті давні „верхушки" старої бюрократії. Для них передбачив уряд уже навіть нові полекші та відсунув для них речинець аж на шість місяців. На основі рішення Раднаркому України з 15. липня 1925 р. мають по 31. січня 1926 р. звільнити з посад усіх тих, що ворожо ставились до українізації та її поборювали. Ца торкається перш за все тієї сірої, нецінної ні якістю, ні силою бюрократичної частини урядництва, що вдавлюється у „спеців". А ті специ — це переважно, як сказано, Москалі або ренегати, і для них влада поблажлива. Невже тому, що мають наслідників у нижчої братії? Відбуваються іспити! І знов екзамінують нижчу братію, а не підлягають іспитови верхи. Щож на ділі уявляють собою „специ"? Вони не комуністи! Вони російські патріоти! Отже української мови не вчаться тому, бо це суперечить їх чорносотенним настроям і тому, бо українізація на руку комуністам. Та їх за те гласкають. Дуже слабо посунулася українізація у всяких муніципальних установах, майже не було її ні в трестах, ні в господарських установах, ні професійних організаціях. Там теж надають тон названі „специ". Ще гірше представляється справа у всіх школах вишого типу крім сільсько-господарських інститутів та інститутів народньої освіти.

На Україні вже була раз перевірка знання української мови при допомозі іспитів по деяких установах, ще в листопаді 1925 р. Але як вона відбувалася? „Попередня перевірка — пише у „Вістях" С. Касянів, — що переводилася при кінці листопада і зпочатку грудня 1925 р. між співробітниками, що прослухали 3-хмісячні курси, проходила досить мляво. Ніхто не надавав їй належної ваги, перевіряли хатніми засобами, частина співробітників навіть не прибула на перевірку і т. д. Коли й теперішня перевірка піде таксамо, то ніщо по ній надіятися не можна".

Українізація, що має чисто утилітарне значіння для комуністів, має попри те і велике принципіяльне значіння для нас націоналістів. Життя народньої душі проявляється все немов стихія. На нього не можна наложити ніяких тісно означених рямок. І при допомозі тої чисто формальної поволоки, якою — на думку більшевиків — є мова, нація може і напевно буде творити своєрідні цінности, що випливатимуть стихійно з її духа. Отже, поминувши тенденційну мету українізації більшовиків, ми бачимо в ній великий засіб для культурної творчости нашої нації, віримо, що вона у своїх наслідках дасть великі та своєрідні, питомі для українського народу цінности, що причиняться не до затертя національної окремішности, але навпаки до її підкреслення. Тому-то ставимося ми до українізації на Радянській Україні дуже уважно та вважаємо її за великий здобуток української нації, дарма, що вона посувається черепашним ходом.

НЕ ЗАБУВАЙ.

Хотяй ми на чужині,
Тай за рідню не забуваєм,
Тай ми не без тої думки,
Що ніби свого краю не маєм.

Ми не забули своїх батьків,
Як колись були на волі,
Тай не забудем вже тих часів,
Що тепер в ляха в неволі.

Наш нарід привик терпіти,
Привик кайдани носити,
А лях здавна давен привик
Чужим добром себе хвалити.

Або ми може того не знаєм,
Таж о тім цілий світ знає,
Що лях загарбав наші добра
Ще й наш народ поневіряє.

Наші жалі щодня летять
Довкола цілого світа,
А ляхи як пси скавулять
І вся їх ляшня проклята.

Василь Осухівський.